

9. LENİN TEMPOYU DÜŞÜRÜYOR

Nisan başlarında, Lenin partiyi ideolojik olarak yeniden silahlandırmakla meşguldü; partiyi, Şubat Devrimi'nin aslında devrimin sadece ilk aşaması olduğu, proleteryanın iktidarı kendi ellerine almasının bunu izlemesi gerektiği tezi konusunda ikna etmeye çalışıyordu. Şunu tekrar tekrar yineledi: 'İşçiler ve yoksul köylüler...Chernov'lardan ve Tsereteli'lerden binlerce, bizden ise yüzlerce kez daha solda.'(1)

Bununla birlikte, Nisan günleri boyunca, Lenin'in taktikleri -daha sonra Haziran ve Temmuz günlerinde olduğu gibi- bir itfaiyecinin taktiklerini andırıyordu; tabandaki pek çok lider de dahil olmak üzere parti üyelerinin iktidara karşı doğrudan saldırı konusundaki heyecanını yatıştırmaya, onları, işçi sınıfının çoğunluğunun aynı düzeye gelip gelmediğini dikkate almadan Geçici Hükümeti devirmek için harekete geçmek isteyen kararlı işçilere ve askerlere katılmaktan vazgeçirmeye çalışıyordu. Proleter öncünün çok ileriden giderek işçi sınıfının geri kalanından tecrit olması, böylece karşı devrimin ekmeğine yağ sürmesi tehlikesi Lenin'i kaygılandırıyordu.

İtfaiyecinin işi gerçekten zordu. Yıllar sonra, Krupskaya Temmuz günleriyle ilgili olarak şunları söyler:

["Gerekli olduğu halde eylemden yana ajitasyon yapmak kolaydır... Ancak, insanlar harekete geçmek istiyorlarsa ve siz onlara 'Hayır yoldaşlar, barikatları terk etmemek gerek... ayaklanma için daha beklemek zorundayız' diye anlatmak ve onları uyarmak zorundaysanız, bunu yapmak geçekten zordur. Bu, Bolşevikler için özellikle zor oldu."(2)]

Nisan Günleri

Lenin itfaiyecilik konusundaki ilk sınavını Nisan Günleri'nde verdi. Geçici Hükümet'in Dışişleri Bakanı Milyukov, olayları tırmandırdı. 23 Mart'ta programını basına açıkladı: Konstantinopol [İstanbul -ç.n.] alınacak, Ermenistan ele geçirilecek, Avusturya ve Türkiye bölünecek, İran'ın kuzeyi işgal edilecekti.(3) Halk bu programa büyük bir tepki gösterince, hemen devreye giren Kerenski, 'Milyukov'un programı yalnızca onun kişisel görüşleridir' diyerek tepkileri yatıştırmaya çalıştı. Tsereteli, hükümetin Rusya açısından savaşın yalnızca savunma kaygısıyla sınırlı olduğunu açıkça bildirmesini istedi. Kadet Partisi üyesi Dışişleri Bakanı buna uymak zorunda kaldı ve 27 Mart günü hükümet şu açıklamada bulundu:

["Özgür Rusya'nın amacı diğer uluslar üzerinde egemenlik kurmak, ya da onların ulusal mülklerini ele geçirmek, veya kendisine ait olmayan toprakları zorla ele geçirmek değil, halkların kendi kaderlerini tayin ilkesi temelinde barış yeniden tesis etmektir. Rus halkı, kendi iktidarını diğer ulusların zararına olacak şekilde genişletmek niyetinde değildir."]

Bununla birlikte, Geçici Hükümet, 'aynı zamanda müttefiklerine karşı tüm sorumluluklarını tam olarak yerine getirmek' isteğini de taşıyordu.(4)

1 Mayıs'ın geleneksel olarak kutlandığı 18 Nisan günü, Milyukov Rusya'nın müttefiklerine bir mesaj yolladı. Mesaj, hükümetin barış yanlısı sözlerinin yanlış anlaşılmasında bulunuyordu: 'Hiç kimse, Rusya'daki devrimin Müttefik güçlerin ortak mücadelesinde Rusya'nın rolünü zayıflatacağını düşünmemelidir. Aksine, bütün halkın Birinci Dünya Savaşı'nın kesin bir zaferle sonuçlandırılması isteği şimdi daha da güçlenmiştir.'(5) Bu bildiri yaygın protestolarla karşılaştı. Menşevik gazete Raboçaya bile öfkelenmişti:

["18 Nisan'da, Rus demokrasisi, halkların uluslararası kardeşliğini ilan ettiği ve dünya demokrasisini barış mücadelesi için birleşmeye çağırdığı bir günde Geçici Hükümet tarafından sırtından hançerlenmiştir...]

Bu kesinlikle çılgınca bir adımdır ve bunun korkunç sonuçlarından kaçınılabilmesi için İşçi Ve Asker Vekilleri Sovyeti'nin harekete geçmesi gerekir."(6)]

Chkheidze, yakınmasını 'Milyukov devrimin kötülük yayan iblisidir' sözüyle dile getiriyordu.

Hükümet bildirisi kamuoyu tarafından öğrenilir öğrenilmez ortalığı bir öfke seli kapladı. 20 Nisan günü kitlesel gösteriler yapıldı. Göstericiler, üzerinde 'Kahrolsun Geçici Hükümet', 'Kahrolsun Milyukov', 'Kahrolsun Emperyalist Siyaset', 'Milyukov, Guçkov İstifa' sloganlarının yazılı olduğu pankartlarla Geçici Hükümet'in bulunduğu Mariinski Sarayı'na doğru ilerlemeye başladılar. Anlatılanlara bakılırsa, derhal gösteriler düzenlenmesi çağrısı bir parti tarafından değil, F. F. Linde adında, herhangi bir partiye üye olmayan bir 'bilgin, matematikçi ve felsefeci' tarafından yapılmıştı. Linde bir anarşist idi, ama aynı zamanda savunma siyasetinin de destekçisiydi. Milyukov'un mesajının ordu içinde karışıklığa yol açacağından, bunun da silahlı kuvvetlerin zayıflamasına neden olacağından kaygılanıyordu. Böyle bir felaketin önüne geçilebilmesinin bir tek yolu vardı. Sovyet, devrimin dış işlerini yürütme sorumluluğunu kendi üzerine almalıydı. Gösteri çağrısında bulunurken de bunu amaçlamıştı.(7) (Linde, daha sonraları, komiser olarak görev yaptığı güney-batı cephesinde askerleri savaşa sürüklemeye çalışırken kendi askerlerinden biri tarafından öldürüldü.)(8)

["Biyograficinin anlattığına göre, 'Linde hiç kimseye danışmadan kendi başına hareket ederek doğrudan Finlandiya alayına gitti, orada alay komitesini topladı ve bütün alayın derhal Mariinski Sarayı'na doğru yürüyüşe geçmesini önerdi... Önerisi kabul edildi ve Finlandiya alayından büyük bir gösterici topluluğu öğleden sonra saat üçte ellerinde

pankartlar olduğu halde Petrograd caddelerinde ilerlemeye başladı.' 180. İhtiyat Alayı, Moskova Alayı, Pavlovski, Keksgolmski Alayları, bahriyeliler ve 2. Baltık Donanması da Finlandiya Alayı'na katıldı -hepsi silahlı 25.000-30.000 dolayında asker. Galeyan işçi bölgesine de sıçradı; tüm fabrikalarda işçiler işi bırakıp sokaklara döküldüler ve askerlere katıldılar."(9)]

Ne var ki, olaylar burada anlatıldığı kadar basit bir biçimde gelişmedi. Gösteri bir tek kişinin çabasının ürünü değildi. Bir grup Bolşevik militan, gerek 20 Nisan'daki gösterinin, gerekse onu takip eden günlerdeki gösterilerin düzenlenmesinde aktif rol oynadı. 21 Nisan'da göstericiler bir kez daha aynı güçle sokaklara döküldüler; bölük bölük ilerleyen işçiler Nevski Meydanı'nda ellerinde Geçici Hükümeti ve Milyukov'u destekleyen pankartlar taşıyan burjuva gruplarla karşı karşıya geldiklerinde, başkent caddelerinde Çar'ın devrildiği günden bu yana ilk kez kan döküldü.

Nisan günlerinde Bolşevik Parti liderlerinin rolü ne oldu?

Merkezi liderlik, olayların doruğa eriştiği günlere kadar Nisan hareketinin içinde yer almadı. 20 Nisan sabahı Merkez Komitesi acil olarak toplandı ve Lenin'in imzasını taşıyan bir karar önerisini benimsedi; karar, Milyukov'un bildirisini kınıyor ve derhal bir barış sağlanmasının ancak iktidarın Sovyete verilmesiyle mümkün olabileceğini ileri sürüyordu. Bununla birlikte, karar metninde işçileri ve askerleri gösteri yapmak üzere sokağa çıkmaya çağırın herhangi bir ifade de bulunmuyordu.(10)

Ancak, fabrikalarda ve garnizona bağlı alaylarda tabandaki Bolşevik Parti üyeleri, başlangıçta sokak gösterilerinin örgütlenmesine katkıda bulundular. 20 Nisan'da, galeyan halindeki kitleler Mariinski Sarayı önünde toplandıkları zaman, Birinci Petrograd Şehri Bolşevik Konferansı'nın öğleden sonraki oturumunda, bazı bölge delegeleri Geçici Hükümetin derhal yıkılması çağrısında bulundular; Bolşevik Askeri Örgüt'ün liderlerinden V. I. Nevski, askerlerin Sovyet'in iktidarı ele geçirmesini sağlamak üzere harekete geçirilmesi fikrini öne sürdü.

["Öteden beri Bolşevik olan Petersburg Komitesi üyelerinden Ludmilla Stal, delegelere 'Lenin'in kendisinden daha sola kaymamaları gerektiği' öğütünde bulunarak onların heyecan ve taşkınlığını yatıştırmaya çalıştı; nihai olarak, konferans delegeleri, 'işçilerle askerleri örgütlü ve disiplinli bir şekilde Merkez Komitesi kararıyla dayanışma içine girmeye' çağırma, yani, Merkez Komitesi'nin Milyukov'un bildirisini kınayan ve iktidarın Sovyet'e devredilmesini önermekle yetinen temkinli kararına uyma çağrısında bulunmaya ikna oldular.

Ne var ki, aynı gün akşam saatlerinde yapılan Bolşevik Petersburg Komitesi Yürütme Kurulu'nun bir toplantısında Geçici Hükümet'in devrilmesi sorunu bir kez daha gündemeydi ve bu fikrin giderek daha çok destek görmeye başladığı çok açıktı.(11) Sovyetin resmi kayıtlarında bu hareketin liderliğiyle özdeşleşmiş olan kişi, Petersburg Komitesi'nin Putilov fabrikasından gelen üyesi olan, Yedinci Tüm Rusya Bolşevik Parti Konferansı'nda Parti Merkez Komitesi üyeliğine önerilmiş, sözünü esirgmeden konuşmasıyla tanınan s. Ia. Bogdatev'dir. Geçici Hükümet'in derhal devrilmesi çağrısında bulunan Petersburg Komitesi imzalı bir el ilanının hazırlayıcısının Bogdatev olduğu söylenir; söz konusu el ilanı 21 Nisan günü yaygın bir biçimde dağıtılmıştır ve göstericiler arasında üzerinde 'Geçici Hükümet Yıkılsın!' sloganının yazılı olduğu pankartların birden bire ortaya çıkmasında birinci dereceden sorumluluğa sahiptir."(12)]

Bolşevikler arasında en sabırsız olanları Kronştağ ve Helsingfors'takilerdi. Bir grup Kronştağlı bahriyeli, başlarında genç Bolşevik subay Raskolnikov olduğu halde, Geçici Hükümeti devirmek amacıyla Petrograd'a gelmişlerdi. O sıralar Bolşeviklerin hakimiyeti altında olan Helsingfors Sovyeti ise, 'Geçici Hükümet'in devrilmesi talebine her an askeri destekte bulunma' sözü vermişti.

Lenin ortalığı yatıştırıyor

Lenin, 14 Nisan'da Petrograd Şehir Konferansı'nda yaptığı bir konuşmada, barışçıl, sabırlı bir ikna faaliyetinin Bolşeviklerin proleterya iktidarı için verdikleri mücadelenin yegane meşru biçimi olduğunu söylemişti:

["Hükümetin yıkılması gerekiyor, fakat bunu herkesin olması gerektiği gibi kavramış olduğu da söylenemez. Geçici Hükümet İşçi Vekilleri Sovyeti'nin desteğini aldığı sürece onu 'kesinlikle' deviremezsiniz. Geçici Hükümet'i devirmenin yegane yolu Sovyetlerin çoğunluğunun desteğini kazanmaktır ve bu böyle olmak zorundadır."(13)]

Nisan günlerinden sonra, Lenin'in parti saflarındaki 'aşırı sol' sabırsızlığa karşı daha keskin bir tavır benimsediği görülür. Merkez Komitesi'nin 22 Nisan sabahı benimsemiş olduğu bir karar, Lenin'in Petersburg Komitesi ile diğer aceleci Bolşeviklerin yetkisizce giriştikleri faaliyetlerden ne kadar kaygılanmış olduğunu gösterir

["İçinde bulunduğumuz şu gün, 'Geçici Hükümeti Devirin!' sloganı yanlış bir slogandır, çünkü, halkın güvenilir (yani sınıf bilinçli ve örgütlü) çoğunluğu devrimci proleteryanın safında yer almadığı sürece böyle bir slogan ya içi boş bir sözdür, ya da, nesnel olarak, maceracı bir karaktere sahip girişimler anlamına gelir.

Biz, ancak İşçi Ve Asker Vekilleri Sovyetleri bizim siyasetimizi benimsediği ve iktidarı kendi ellerine almaya istekli oldukları zaman, iktidarın proleterlerin ve yarı-proleterlerin eline geçmesinden yanayız."]

20 ve 21 Nisan günlerinde yaşananlar, partinin örgütsel yetersizliğini, saflarındaki disiplinsizliği gözler önüne serdi. 'Kriz günlerinde, partimizin örgütlülüğünün ve proleter güçlerin sağlamlılığının yeterli düzeyde olmadığı açıkça görüldü.'

["Bugünün sloganları şunlardır: (1) Savaş konusunda proleter hattı ve savaşın proleter yoldan sona erdirilmesini anlatmak; (2) kapitalistlerin hükümetine güvenmeyi ve onunla uzlaşmayı öneren küçük burjuva siyasetini eleştirmek; (3) her alayda, her fabrikada, bir gruptan diğerine, özellikle de, kriz anında burjuvazinin kendi yanına çekmek için ilk elde el attığı insanlar oldukları için hizmetçiler, vasıfsız işçiler gibi geri kitleler arasında propaganda ve ajitasyon faaliyetini sürdürmek; (4) her fabrikada, her bölgede, şehrin her köşesinde proleteriyayı örgütlemek, örgütlemek ve bir kez daha örgütlemek."(14)]

Lenin, 4 Nisan tarihli Yedinci Tüm Rusya Bolşevik Parti Konferansı'nda, kitleleri Geçici Hükümet'i devirmek için harekete geçirme işinin bugün kendisine Rusya'ya döndüğü günlerde olduğundan daha karmaşık görüldüğünü açıkça dile getirdi:

["Hükümet, devrimi başlatma doğrultusunda atacağımız acele ve zamansız bir adımın beklentisi içinde, çünkü bunun kendisine avantaj sağlayacağını biliyor... Çoğunluğun bizim yanımızda olduğunu söyleyemeyiz; içinde bulunduğumuz şu gün ihtiyacımız olan şey temkinlilik, temkinlilik, temkinlilik. Proleter taktikleri öznel arzular üzerine inşa etmek, onu başarısızlığa mahkum etmek anlamına gelir.

Nerede maceracılığa düştük? Zora başvurma girişiminde bulunulduğu zaman. O kritik anda kitlelerin hangi ölçüde bizim safımıza kaydığını bilmiyorduk. Eğer bu güçlü bir kayma olsaydı, durum bugün değişik olurdu. Biz barışçıl gösterilerde bulunulması çağrısını öne çıkardık, fakat Petrograd Komitesi'nden bazı yoldaşlar farklı bir sloganı öne sürdüler. Bu sloganı geçersiz olduğunu duyurduk, ama kitleleri Petrograd Komitesi'nin sloganını izlemekten alıkoymak için geç kalmıştık. 'Geçici Hükümeti Devirin!' sloganının maceracılık olduğunu, hükümetin şu an devrilemeyeceğini söylüyoruz. Barışçıl gösteriler sloganını önermemizin nedeni de buydu. Bütün isteğimiz, durumun ne olduğunu araştırıp öğrenmek için düşman güçlerin üzerine bir keşif kolu göndermekten ibaretti; niyetimiz bir çarpışmaya girişmek değildi. Ama Petrograd Komitesi sol bir tavra meyil etti, bu o anda kesinlikle bağışlanmaz bir hata idi. Örgütsel aygıtımızın yetersizliği açığa çıktı -kararlarımızın herkes tarafından izlenmediğini gördük. Doğru bir slogan olan 'Yaşasın İşçi Ve Asker Vekilleri Sovyeti!' sloganı ile yanlış bir slogan olan 'Geçici Hükümeti Devirin!' sloganı yan yana geldi. Eylem anında 'sola meyil etmek' yanlıştı. Bunu çok ciddi bir hata, bir örgütsüzlük göstergesi olarak değerlendiriyoruz. Böyle bir harekete bile bile izin vermiş olsaydık, Merkez Komitesi'ndeki yerimizi bir an bile koruyamazdık. Bu durum örgütsel yetersizliğimiz yüzünden yaşandı. Evet, örgütümüz içinde bazı kifayetsizlikler söz konusuydu."(15)]

Lenin, 25 Nisan'da Pravda'da yayınlanan bir makalesinde partinin hatalarını açıkça itiraf etti.(16)

Her zaman olduğu gibi, devrimci partinin kendi hatalarından ders çıkarması, acımasız bir özeleştiriye girişmekten kaçınmaması gerektiğini ısrarla öne sürdü. Diğer Bolşeviklere yönelik tüm eleştirilerinde, parti liderinin bütün parti üyelerinden de sorumlu olduğu gerçeğini gözardı etmeye yeltenmedi:

["Siyasi bir lider yalnızca kendi liderlik vasfından değil, ayrıca önderlik ettiği insanların eylemlerinden de sorumludur. Kimi zaman onların ne yapmak üzere olduğunun farkında olmayabilir, sık sık onların bir hata yapmamasını dileyebilir; ancak her şeyin sorumluluğu yine de onun omuzlarındadır."(17)]

Bu, demokratik merkezîyetçiliğin merkezi ilkesidir.

Lenin, Petrograd Sovyeti Yürütme Komitesi'nin 21 Nisan'da gösterileri yasaklayan kararını desteklemekte tereddüt etmedi. Nitekim, 22 Nisan'da Merkez Komitesi'ne sunduğu karar önerisinde şunları söylüyordu:

["Partimizin bütün üyeleri Petrograd Sovyeti'nin tüm sokak toplantılarını ve gösterilerini iki gün boyunca yasaklayan 21 Nisan tarihli kararına koşulsuz olarak itaat etmelidir. Merkez Komitesi, halihazırda, bugün Pravda'da da yayınlanan ve 'böyle bir anda herhangi bir iç savaş düşüncesi anlamsız ve akla aykırıdır' ifadesine yer veren, tüm gösterilerin barışçıl olması gerektiğini, şiddet kullanılması halinde bundan Geçici Hükümet'in ve onun destekçilerinin sorumlu olacağını bildiren karar metni dün sabah dağıtıldı. Dolayısıyla, partimiz, İşçi Ve Asker Vekilleri Sovyeti'nin yukarıda bahsi geçen kararının (özellikle silahlı gösterileri ve havaya ateş açılmasını yasaklayan bölümünün) genel olarak bütünüyle doğru olduğunu ve bu karara koşulsuz olarak uyulması gerektiğini düşünmektedir."(18)]

O sıralar Bolşeviklerin Petrograd işçileri arasında bile azınlık durumunda olduklarına hiç kuşku yoktur. Sukhanov, Mayıs ayı başlarında Bolşeviklerin Petrograd proleteriyasının ancak üçte birinin desteğine sahip olduğunu tahmin eder.(19) Bununla birlikte, Bolşevikler bazı bölgelerde çoğunluk durumundaydılar. Vyborg ve Narva bölgeleri ile Vasiliev adasında, Nisan ayı sonlarına doğru Bolşevikler buralardaki Sovyetlerde çoğunluğu ellerinde bulunduruyorlardı.

Diğer yerlerde ise durum bundan çok daha kötüydü. Haziran sonlarına gelindiğinde bile, Moskova Şehir Meclisi seçimlerinde Bolşevikler oylar ancak 11.66'sını alabildiler.(20) Bolşevikler, bu tür seçimlerde, ancak Orekhova-Zuevo, Ivanovo-Voznesensk, Lugansk ve Tsaritsyn gibi tamamen sanayi merkezi konumunda olan yerleşim

merkezlerinde, ya da Reval ve Narva gibi askeri karakol durumunda olan yerlerde başarılı olabildiler.(21) 3 Haziran'daki Tüm Rusya Sovyetleri Kongresi'nde toplam 777 delegeden yalnızca 105'i Bolşevikti. Örgütsel açıdan, Bolşevikler diğer partilerden açık biçimde ayırt edilir olma konusundaki yetersizliklerinin sıkıntısını çekiyorlardı. Aşağıda vereceğimiz birkaç örnekten de görülebileceği gibi, kitleler birbiriyle çelişki içindeki düşüncelerden etkileniyorlardı ve kafaları bir hayli karışık durumdaydı. Kishenev garnizonunda yapılan 7 Mayıs tarihli bir toplantıda benimsenen kararda, Asker Ve Köylü Vekilleri Sovyeti'nin desteklediği belirtiliyor, savaşın toprak ilhakı olmadan ve ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı temelinde sona erdirilmesi, toprağın müsadere altına alınarak karşılıksız köylülere dağıtılması çağrısında bulunuluyordu. Ve aynı zamanda, toplantı Geçici Hükümeti desteklediğini ilan ediyordu.(22)

Benzer şekilde, 25 Mayıs'ta (Vladimirskayasındaki) Sudogda İşçi Ve Asker Vekilleri Sovyeti savaşın kapitalistlerin çıkarına olduğunu ilan ediyor, ama aynı zamanda Geçici Hükümet'e katılmış olan sosyalistlere güvendiğini ve onlara destek verdiğini duyuruyordu.(23)

Lenin, o sıralar kitlelerin bilincindeki çelişkileri (Pravda'da 25 Haziran günü yayınlanan) 'Düzensiz Devrim' başlıklı bir makalesinde şu şekilde özetlemişti: 'Kitleler hala [krizden] çıkışın 'en basit' yolunu arıyorlar - bu yolun Kadetlerle Sosyalist Devrimcilerin ve Menşeviklerin kuracağı bir blok olduğu sanınsındalar.'(24)

Birinci Koalisyon Hükümeti

Nisan Günleri'nde yaşanan kriz, burjuvaziye kendisi için daha geniş bir temel aramaya itti ve Menşeviklerle Sosyalist Devrimciler kendilerini burjuvaziye destek vermek zorunda hissettiler. Bir koalisyon kurulması fikri gerçekten çok yaygındı. Troçki'nin belirttiği gibi:

["Kitleler, henüz Bolşeviklere destek vermedikleri için ve o ölçüde, sosyalistlerin hükümete katılmalarında ısrarlı görünüyordular. Eğer bir bakan olarak Kerensky'ye sahip olmak iyi bir şey idiyse, altı Kerenski'ye sahip olmak bundan çok daha iyi olacaktı. Kitleler, bunun burjuvaziye kurulmuş bir koalisyon olduğunu, burjuvazinin niyetinin halka karşı girişeceği hareketlerin üstünü örtmek için sosyalistleri kullanmak olduğunu bilmiyorlardı. Kışlalardan ve Mariinski Sarayı'ndan bakılınca, koalisyon olduğundan farklı görünüyordu. Kitleler, burjuvaziye hükümetten defetmek için sosyalistlerden yararlanmayı istiyorlardı. Böylece, farklı yönlerde gitme eğilimi içindeki iki güç bir an için tek bir doğrultuda birleşti. Petrograd'ta, Bolşeviklere yakınlığıyla bilinen zırlı araç tümeninin de dahil olduğu bir dizi askeri birlik koalisyon hükümetinden yana olduğunu açıkladı. Taşradaki şehirler ezici bir çoğunlukla koalisyonundan yana tavır aldılar."(25)]

Menşevik ve Sosyalist Devrimci liderler, koalisyon hükümetini Bolşevizmi kontrol altında tutma konusunda uygun bir araç olarak gördüler. Nitekim, Sosyalist Devrimci gazete Volia Naroda 29 Nisan'da şunları yazdı:

["Sosyalist partiler şimdi iki seçenek arasında açık ve kesin bir tercih yapmak durumundalar: Ya Geçici Hükümet'e katılacaklar -yani devrimci devlet hükümetine dinamik bir destek verecekler, ya da açıkça geri duracaklar -yani, iç savaş peşinde olan ve cephede yenilgi hazırlıklarıyla ülkeyi parçalayan Leninizme dolaylı yoldan destek vermiş olacaklar.

Rus sosyalistlerinin ezici çoğunluğunun Rusya'nın geleceğinin sorumluluğunu üstlenme, ülkeyi kendi içinde dağılmaktan ve utanç verici bir yenilgiye uğramaktan kurtarma sağduyusunu göstereceği şüphesizdir.26]

1 Mayıs günü, Petrograd Sovyeti Yürütme Komitesi, 44 lehte, 19 aleyhte, 2 çekimsiz oyla Menşeviklerin ve Sosyalist Devrimcilerin bir koalisyon hükümetine katılması lehinde bir karar aldı. Karşı oy kullanan 19 kişiden 12'si Bolşevik, 3'ü Enternasyonalist-Menşevik, 4'ü de Sosyalist Devrimci idi.(27)

Menşevik gazete Raboçaya, koalisyon hükümeti kurulduğu zaman bunu coşkuyla karşıladı: 'Geçici Hükümet kendisini emperyalist etkilerden tamamen kurtarmış bulunuyor. Evrensel barışın en hızlı bir biçimde ve enternasyonal araçlarla başarılmasına giden yolda adım atmaya başlıyor.'(28)

Oysa, gerçekte, koalisyon askeri bir saldırı için sıçrama tahtası olmanın ötesinde bir anlama sahip değildi.

Saldırı

Müttefikler, yeni bir askeri saldırı başlatması için Rusya'yı sıkıştırıyorlardı. Hükümet çevreleri saldırı fikrinin karşısında değillerdi. Böyle bir saldırının devrimin hızını keseceğini umuyorlardı. Fransız Savaş Bakanı Painlevé'in söylediği gibi, 'Cephedeki Alman-Rus dostluğu öylesine büyük bir tahribata yol açmıştı ki, Rus ordusunun hareketsiz bırakılması onun hızla dağılması riskini göze almak anlamına gelecekti.'

Sovyet'in şimdi koalisyon bayrağı altına girmiş savunmacı liderlerinin coşkusu sınır tanımıyordu. Nitekim, Sovyet Yürütme Komitesi'nin günlük yayın organı Izvestiia 6 Mayıs'ta şunları yazdı:

["Barışa giden yolda bizi zorlu engellerin beklediğini biliyoruz. Yine biliyoruz ki, halklarımız henüz uyanmamış ve kendilerini köle durumuna düşüren efendilerine karşı başlarını kaldırmamışken bu kahrolası savaşı tüm enerji ve cesaretleriyle sürdürmek zorunda kalacaklar. Ancak, savaşı sürdürürken emin olabilirler ki, kahramanca çabaları kötü niyetlere alet edilmeyecektir. İster bir kuşatma altında kendilerini savunuyor olsunlar, ister stratejik ve taktik gerekliliklerin bir sonucu olarak bir saldırı gerçekleştiriyor olsunlar, askerler şundan emin olabilirler ki, bütün bu askeri operasyonlar yalnızca tek bir hedefe yöneliktir: bir yıkım karşısında devrimi korumak ve evresel barışı mümkün olan en kısa sürede gerçekleştirmek. Bu günden itibaren, ulusal bir dava için, tüm dünyanın işçileri için hareket ettiklerinden tamamen emin bir şekilde, askeri başarılar için mücadele edebilirler ve etmelidirler."(29)]
Hükümet, birkaç hafta süren bir hazırlık sonrasında, saldırıya geçme kararı aldı. 16 Haziran'da Savaş Ve Donanma Bakanı Kerensky askerlere yönelik bir emir yayınladı:

["Savaşçılar, ülkemiz tehlikededir! Özgürlüğümüz ve devrim tehdit altındadır. Ordunun görevini yerine getirme zamanı gelmiştir. Kazandığı zaferlerle adını duyurmuş olan sevgili Baş Komutanınız (General Brusilov) yitirilen her bir günün düşmanın işine yaradığından, düşmanın planlarının ancak doğrudan ve kararlı bir darbeyle altüst edilebileceğinden emin. Bu yüzden, ülkeye karşı sorumluluğumun bütünüyle farkında olarak, ülkemizin özgür halkı ve onun Geçici Hükümeti adına, devrimin enerji ve coşkusuyla daha da güçlenmiş ordularımıza saldırı emrini veriyorum."(30)]

Gerçekleşmeyen gösteri: Lenin yalpalıyor

Mayıs ayı ortası ile Haziran ortası arasında kalan dönemde, hükümetin saldırıya yönelik ajitasyonunun yanısıra askeri birliklerin Petrograd'tan cepheye sevk edileceği tehdidi askerleri çileden çıkardı. Bolşevik Parti Petrograd Askeri Örgütü'nün 23 Mayıs gününde yapılan bir toplantısında, Pavlovski Alayı, Izmailovsky Alayı, Piyade Alayı ve Birinci Piyade İhtiyat Alayı'nın 'merkezin somut ve pozitif bir karar almaması halinde kendi bildikleri gibi davranacakları' bildiriliyordu.(31) Bir dizi asker Geçici Hükümet'e karşı bir gösteri düzenlenmesini önerdi, hiç kimse bu fikre karşı çıkmadı.

6 Haziran'da, Bolşevik Askeri Örgüt'ün liderleri N. I. Podvoiski ile V. I. Nevski, Merkez Komitesi, Askeri Örgüt ve Petersburg Komitesi'nin Yürütme Komitesi'nin birleşik bir toplantısında gösteri fikrini gündeme getirdiler. (32) Lenin hararetle gösteri önerisine destek verdi. Kamanev bu fikre karşı çıktı. Parti içinde ılımlılığıyla bilinen Federov, temkinli bir tutum takınarak gösterinin silahsız yapılması gerektiğini söyleyince, Nevski, silah taşınmadığı taktirde böyle bir gösterinin 'amatörce' bir gösteri olacağını söyleyerek Federov'a karşı çıktı. Askeri Örgüt'ten Cherepanov, bu tartışmaya şu sözlerle bir son verdi: 'Askerler gösteriye silahlarıyla gelecek. Bu sorun bir sonuca bağlanmıştır.'(33)

Zinovyev ve Nogin, gösteri fikrine karşı çıkan Kamanev'e destek verdiler. Eşi Lenin'e ender olarak muhalefet eden Krupskaya'nın gösteri fikrini endişeyle karşılaması ilginçti: 'Bu barışçıl bir gösteri olmayacak, belki hiç yapılmaması daha yerine olur.'(34)

Gösteri sorunu aynı gün Petersburg Komitesi'nde de tartışıldı.(35) Komite'nin büyük çoğunluğu gösteri fikrine sıcak bakıyordu. Konuşmacılardan yalnızca V. B. Vinokurov Kamanev, Zinovyev ve Nogin'e ve onların tutumuna destek veren bir konuşma yaptı.

Görünüşe bakılırsa, kitleleri gösteri yapmaya iten son ve başlangıçta önemsiz görünen olay beklenmedik bir biçimde gelişti: 7 Haziran'da anarşistlerin Vyborg fabrika bölgesinin tam göbeğinde bulunan ve daha önceleri Çarlık rejiminin İçişleri Bakanlığı'nın malı olan Durnovo Villa'sındaki genel merkezinin zorla tahliye edilmesi girişimi. Adalet Bakanı P. N. Pereverzev, anarşistlere genel merkezlerini yirmi dört saat içinde boşaltmalarını öngören bir emir yayınladı. anarşistler bu emre uymayı reddederek Vyborg'taki fabrika işçilerine ve askerlere gittiler ve onların desteğini istediler. Ertesi gün, binlerce işçi yirmi dört saat işi durdurarak greve çıktı ve bölgede çeşitli silahlı gösteriler yapıldı.

8 Haziran'da, Merkez Komitesi, Petersburg Komitesi ve Askeri Örgüt'ün sorumlu sendika ve fabrika temsilcilerinin de hazır bulunduğu birleşik bir toplantısında işçilerin ve askerlerin derhal bir gösteri düzenlenmesi kararlaştırıldı.(36) Bu toplantının hemen ardından, Merkez Komitesi, Petersburg Komitesi'nin Yürütme Komitesi'nin üç temsilcisinin de oylarıyla 10 Haziran Cumartesi günü öğleden sonra saat 2'de bir kitle gösterisi düzenlenmesine karar verdi.(37) Altında Merkez Komitesi, Petersburg Komitesi, Askeri Örgüt, Pravda'nın Yazışleri Müdürlüğü'nün imzası bulunan ve gösteri çağrısında bulunan bir el ilanı bastırıldı. Bu bildiride yer alan sloganlar şöyleydi:

["Kahrolsun Çarcı Duma!

Kahrolsun Devlet Konseyi!

Kahrolsun hükümetin on kapitalist bakanı!

Bütün iktidar Tüm Rusya İşçi, Asker Ve Köylü Vekilleri Sovyeti'ne!

'Asker Hakları Bildirgesi' gözden geçirilsin!

Askerlere ve bahriyelilere karşı 'emirler' feshedilsin!
Kahrolsun sanayideki anarşi, kahrolsun lokavtçı kapitalistler!
Yaşasın sanayi üzerindeki kontrol ve örgütlenme!
Zaman savaşa son verme zamanıdır!
Bırakın Vekiller Sovyeti barış koşullarını ilan etsin!
Ne Wilhelm ile ayrı bir barış, ne de Fransız ve İngiliz kapitalistleriyle gizli anlaşmalar istiyoruz!
Ekmek! Barış! Özgürlük!"(38)]
Bolşeviklerin gösteri planını işiten Sovyet Yürütme Komitesi hemen gösterinin yasaklanması çağrısında bulunan bir bildiri yayınladı:
["Tek bir birlik, tek bir alay, tek bir işçi bile sokağa çıkmamalı.
Bugün birtek gösteri bile yapılmamalı.
Büyük mücadele günü hala gelmemiştir."(39)]
Gösteriyi iptal etmesi için Bolşevik liderlik üzerinde yaratılan bu baskıya ek olarak, ertesi gün, kendi Merkez Komitesi'nin planlarından haberdar kılınmamış Tüm Rusya Sovyetleri Kongresi'nin Bolşevik delegelerinin öfke içinde oldukları haberi geldi.(40) Taşradaki merkezlerden gelen delegeler Petrograd Bolşeviklerinin çok sağındaydılar ve planlanmış gösteriye karşı büyük bir tepki içindeydiler:
["Bolşevik delegasyondan Kuzmin, kongrenin 9 Haziran tarihli oturumunda çok sert konuştu: 'Yoldaşlar, ne kadar acı olursa olsun, şunu ifade etmek zorundayım ki, burada milyonlarca işçi ve askerin temsilcisi olarak bulunan biz Bolşevik temsilcilerin pek çoğu buraya gelinceye kadar bütün bunların yapıldığından haberdar bile değildik. Ben, bir temsilci olarak, böyle bir gösterinin örgütlenmekte olduğunu şimdi burada öğrendim.'"(41)]
Ne var ki, Bolşevik liderlik kararından vazgeçmedi. 9 Haziran gecesi, Merkez Komitesi'nin altı (Lenin, Nogin, Kamanev, Smilga, Zinovyev, ve ya Sverdlov, ya da Stalin), Petersburg Komitesi'nin altı, Askeri Örgüt'ün iki üyesinin hazır bulunduğu bir toplantı yapıldı ve toplantı sonunda 2'ye karşı 14 oyla gösterinin yapılması kararı alındı.(42)
Birinci Makinalı Tüfek Alayı'nın güçlü lideri Semashko ile Petersburg Komitesi'nin radikal üyelerinden Rakhia, silahlı bir gösteri için hazırlık yapılması gerektiğini öne sürdüler ve gerekli olması halinde 'tren istasyonlarının, cephaneliklerin, postane ve telgraf bürosunun işgal edilmesi'ni önerdiler.(43) Ancak bu plan ne Lenin'den, ne de Bolşevik liderliğin diğer üyelerinden destek gördü.
10 Haziran günü öğleden sonra saat 2'de, Lenin, Zinovyev, Kamanev, Sverdlov ve Nogin Tüm Rusya Kongresi'ndeki Bolşevik Sovyet delegasyonu ile bir araya geldi. Delegasyondakiler gösterinin iptal edilmesini istediler. Bu toplantıda Petersburg Komitesi'nden ya da Askeri Örgüt'ten hiçbir temsilci yoktu. Basınç öylesine güçlüydü ki, Merkez Komitesi üyeleri geri adım atmak zorunda kaldılar: Zinovyev, Kamanev ve Nogin gösterinin iptali için oy kullanırlarken Lenin ve Sverdlov çekimser oy verdiler.(44) Böylece, MK alel acele bir bildiri yayınlarak gösteriyi iptal etti.
Bir dizi fabrikada Bolşevikler Merkez Komitesi'nin iptal kararını kınayan kararlar aldılar. Geri adım parti saflarında yaygın bir düş kırıklığı yarattı.
["Kronştad'ın önde gelen Bolşeviklerinden I. P. Flerovski, anılarında, iptal kararının Kronştad'ta şaşkınlık ve öfkeyle karşılandığını, söz konusu haberin şehre ulaşmasını takip eden birkaç saatlik zaman içinde yaşantısının 'en tatsız' anlarını yaşamış olduğunu söyler. Flerovski, Altıncı Kongre'de yaptığı konuşmada, bahriyelileri anarşist-komünistlerin (ve bu arada bazı disiplinsiz Bolşeviklerin) yaptığı derhal Petrograd'a yürüyüşe geçilmesi çağrısına uymaktan alıkoymak için 'insanlık dışı tedbirler'e başvurmak zorunda kaldıklarını söylemiştir.'"(46)]
M. Ia, Latsis, gerek Petersburg Komitesi'ne sunduğu raporda, gerekse anılarında, bazı Bolşeviklerin öfke içinde parti üyelik kartlarını yırtıp attıklarını belirtmiştir.(47)
Petersburg Komitesi üyeleri çoğu liderliğin geri adım atmasına kızmıştı. 11 Haziran'da, Merkez Komitesi'nin bu kararının gerekçelerinin dinlenmesi talebi üzerine Petersburg Komitesi acil bir toplantı düzenledi.(48)
Lenin, konuşmasına, Petersburg Komitesi üyelerinin çoğunun yaşadığı hoşnutsuzluğun tamamen haklı olduğunu itiraf ederek başladı. Bununla birlikte, 'iki nedenden ötürü Merkez Komitesi'nin başka bir seçeneği yoktu':
["Birincisi, yarı-iktidar organı gösteri yapmamızı resmi olarak yasaklamış bulunuyordu; ikincisi, getirilen yasağın gerekçesi şu şekilde ifade ediliyordu: 'Karşı devrimin gizli güçlerinin sizin gösterinizden yararlanmak isteyeceklerini biliyoruz'. Bu gerekçeyi inandırıcı kılmak için bize birtakım isimler verildi; bunlar arasında, örneğin, üç gün içinde tutuklamayı vaad ettikleri bir general vardı. Ayrıca, bize, gösterimizi bastırmak ve onu kanlı bir çatışmaya dönüştürmek üzere 10 Haziran'da Karayüzler'in* bir gösterisinin planlandığını bildirdiler. Sıradan bir savaşta bile, kimi zaman planlı bir saldırıdan vazgeçilmesi zorunluluğu ile yüz yüze kalınabilir. Bu durum, orta ve küçük burjuva grupların yalpalamasına bağlı olarak, aynen sınıf savaşı için de geçerlidir. Durumu dikkate alma ve yürekli kararlar alma becerisini göstermemiz gerekir.'"(49)]
Lenin, geleceğe ilişkin olarak şunları söyledi:

["Proleterya, bu olaya, azami ölçüde soğukkanlılık, temkinlilik, kendine hakimiyet ve örgütlülük sergileyerek, ve barışçıl süreçlerin artık geride kaldığını akılda tutarak tepki göstermelidir.

Saldıya geçmeleri için onlara bahane vermemeliyiz. Birakın saldırsınlar; işçiler bunun doğrudan proleteryaaya karşı girişilmiş bir saldırı olduğunu göreceklerdir. Fiili durumun bizden yana olduğunu, saldırılarının başarıya ulaşip ulaşmayacağını şüpheli olduğunu unutmayalım -cephede durumdan hoşnut olmayan askerler, cephe gerisinde ise giderek artan hayat pahalılığı ve rayından çıkmış bir ekonomi vb. var. Merkez Komitesi sizi kendi kararını kabule zorlamak istemiyor. Merkez Komitesi'nin hareketlerine karşı çıkma hakkına sahipsiniz ve bu meşru bir hak. Kararınız özgür iradeyle alınmış bir karar olmalı."(50)]

En haşin eleştiri Petersburg Komitesi'nin Yürütme Komitesi adına konuşan Volodarsky'den geldi:

["Merkez Komitesi aceleyle ve düşüncesizce hareket etti; ama asıl sorun bunu ne zaman yaptığı: gösteri kararını alırken mi, yoksa gösterinin iptali kararını alırken mi? Ne yapmamız gerekir?... Üç soruya yanıt getirmek zorundayız: (1) Gösterimizi iptal etmemiz zorunlu muydu? (2) Partimiz içinde, tek bir insanın yalpalamaya başlamasının tüm kararların değişmesine yol açması gibi bir duruma izin verilebilir mi? (3) Bundan sonra atacağımız adımlar ne olacak?"(51)]

Petersburg Komitesi'nin Yürütme Komitesi'nin bir diğer üyesi Tomski, eleştirisine şunları ekledi:

["Geri adım attığımızı akli başında insanlar olduğumuzu, böyle davarmakla ne büyük akıllık gösterdiğimizi söyleyerek gizlemeye çalışmamız geri adım attığımız gerçeğini ortadan kaldırmaz. Kendi hatamız yüzünden büyük gösterimizden habersiz kalmış olan kongre delegelerimiz Merkez Komitesi'nin ruh halini değiştirdiler.

Delegasyonun Merkez Komitesi üstünde baskı kurmasına izin verilebilir mi?"]

Tomski, sözlerine son verirken, Merkez Komitesi'nin davranışı hakkındaki kişisel görüşlerini açıkladı ve Komite'nin kendi prestijini yaralamış olduğunu vurguladı:

["Merkez Komitesi'nin siyasi bir hata işlediğini -bağışlanmaz bir bocalama gösterdiğini- hiç kimse yadsımayacaktır. Esas sorun, Merkez Komitesi'ne duyulan yaygın güvensizlik değildir; esas sorun, (Petersburg Komitesi'nin) yürütme üyeleri olan bizlerin (Merkez Komitesi'ne olan) inancının zedelenmiş olmasıdır."(52)]

Petrograd Sovyeti'ndeki Bolşevik delegasyonun sekreter olan I. K. Naumov, kötü bir planlama yaptığı için partiyi eleştirmekle birlikte, gösterinin iptal edilmesi kararının olumlu yanlarına dikkati çekti. Parti liderliğine olan güvenin zedelenmesinin tümüyle kötü bir şey olmadığını ileri sürdü: 'Bu güven zedelenirse zedelenir; önemli ve gerekli olan insanın kendisine ve kitlelere olan güvenidir.'(53)

Menşevik ve Sosyalist Devrimci liderlerin müdahalesi

Sovyetler Kongresi'nin Bolşeviklerin kınandığı oturumunda, Menşevik Bogdanov Kongre Başkanlığı adına yaptığı konuşmada 18 Haziran Pazar günü resmi bir gösteri yapılmasını önerdi. Menşevik ve Sosyalist Devrimci liderler Bolşeviklerin geri adım içinde olduklarını görmüşlerdi ve kitlelerin kimi desteklediğini göstermek için bu fırsattan yararlanmak istiyorlardı. Nitekim, Tsereteli, Bolşeviklere ve özellikle de Kamanev'e yönelik olarak muzaffer bir edayla yaptığı bilgiççe konuşmada şunları ifade etti:

["Şimdi, burada, hepimizin önünde devrimin güçlerinin açık ve içten bir değerlendirme yaptıklarını görüyoruz. Yarın, ayrı grupların değil, başkentin tüm işçilerinin bir gösteri yaptıklarına tanık olacağız, ve bu gösteri Sovyet'in iradesine karşı yapılmış bir gösteri değil, onun insiyatifinde gerçekleşen bir gösteri olacak. Ve çoğunluğun sizi mi, yoksa bizi mi desteklediğini hep birlikte göreceğiz. Bu, el altından sinsice yapılan bir komplo değil, herkese açık bir alanda yapılacak bir düello için verilen davetiyedir. Yarın gerçeği göreceğiz."]

Gösterinin sloganları Menşevik ve Sosyalist Devrimci liderler tarafından belirlendi ve bunların olabildiğince popüler sloganlar olmasına özen gösterildi: 'Evrensel Barış', 'Kurucu Meclis hemen toplansın', 'Demokratik Cumhuriyet'(54) Koalisyon ve askeri saldırıya ilişkin tek bir sözcüğe bile yer verilmedi. Lenin Pravda'da şunları soruyordu: 'İyi ama beyler, 'Geçici Hükümete tam bir güven duyun' diyen siz değil miydiniz! Ne oldu, yoksa diliniz mi tutuldu?' Uzlaşmacılar, kitleri kendilerinin de üyesi oldukları hükümete destek vermeye çağıran sloganlar kullanmaya cesaret edememişlerdi.

13 Haziran günü Petrograd Komitesi olağanüstü bir toplantı yaptı. Zinoviev, Merkez Komitesi adına yaptığı konuşmada söz konusu gösteriden 'hükümet üzerinde basınç yaratılması için siyasi bir araç' olarak yararlanılmasını önerdi: 'Gösteri içinde kendi gösterimizi yapmalıyız.' Buna göre, parti üyelerinin yanısıra sendikalar, fabrikalar, askeri birlikler 10 Haziran sloganları ve buna eklenecek yeni sloganlar altında yürümeliydi. Toplantıya katılmış olanlardan bazıları gösteriye soğuk bakıyorlardı. Ne de olsa ağızları daha birkaç gün önce yanmıştı ve artık yoğun üfleterek yemek istiyorlardı.(55)

18 Haziran gösterisine katılım çok büyük ölçekteydi. Katılımcıların sayısı yaklaşık 400.000 idi. Sukhanov, gösterinin 'muhteşem bir gösteri' olduğunu, 'Petersburg'un tüm işçilerinin ve askerlerinin gösteriye katıldığını' yazıyor:

["İyi ama gösterinin siyasi karakteri ne idi? Atılan sloganlara baktıkça 'Yine Bolşevikler' diye söyleniyordum içimden: 'Şu kol da, onun arkasından gelen de Bolşevik.' Ve, bana doğru yaklaşan pankartları okumaya çalışarak, başı sonu belli olmayan ve uzaklaşarak Sadovoy'dan aşağı inip Michael Kalesi'ne doğru ilerleyen korteje bakarak, 'muhtemelen onu izleyenler de' diyerek hesaplamayı sürdürüyordum: 'Tüm İktidar Sovyetlere!', 'Kahrolsun hükümetin on kapitalist bakanı!', 'Gecekonduklara Barış, Saraylara Savaş!'

Rus ve dünya devriminin öncüsü, işçi-köylü kenti Petersburg, bu haliyle kendi iradesini ortaya koyuyordu. Durum hiçbir şüpheye yer vermeyecek kadar netti. Arada bir Bolşevik pankartların ve kortejlerin arasında Sosyalist Devrimcilere ve resmi Sovyet'e ait pankartlar görülüyor, sloganlar işitiliyordu. Ama bunlar diğerlerinin arasında kayboluyor, istemedikleri halde hakimiyetin kimde olduğunu kanıtlamış oluyorlardı. Tekrar tekrar, önümüzden devrimci başkentten hiç değişmeyen, adeta yazıgılı olduğu sloganlarının yazılı olduğu pankartlar geçiyor, sloganlar haykırılıyordu: 'Tüm İktidar Sovyetlere!', 'Kahrolsun on kapitalist bakan!'...

Bir gece önce dünyaya kör gözlerle bakan Tsereteli'nin coşkulu haykırışlarını hatırladım: Meydan düello alanı olacaktır! Herkes resmi Sovyet gösterisinde gerçek, meşru güçlerin kimler olduğunu meydanda görecek!"(56)] Gorky'nin gazetesi şunları yazmıştı: 'Göstericilerin pankartlarını ve sloganlarını dikate alırsak, Pazar günü gösterinin Bolşevizmin Petersburg proleteryası içinde elde ettiği zaferi gözler önüne serdiğini söylemek gerekir.'(57)

Aynı gün Rusya'nın dört bir yanında kitlesel gösteriler yapıldı: Moskova, Kiev, Minsk, Reval, Riga, Kharkov, Helsingfors ve daha pek çok şehirde.(58) Sonraki gün Lenin şunları yazıyordu:

["18 Haziran gösterisi, devrimci proleteryanın gücünü ve siyasetini gözler önüne seren, devrimin yönünü gösterip çıkmazdan çıkışın yoluna işaret eden bir gösteri olmuştur. Pazar gösterisinin muazzam büyüklükteki tarihsel önemi budur ve 1 Mayıs'taki gösteriden ve devrim şehitleri için yapılan cenaze törenindeki ikinci gösteriden özü itibarıyla farklılık gösterir. Şu halde, gösteri, devrimin ilk zaferinin ve onun kahramanlarının genel takdiri anlamına geliyor. Halk, özgürlüğe giden yolun hızla ve büyük bir başarıyla geçtiği birinci aşamasını hatırladığını gösterdi. 1 Mayıs günü, umutların, özlemlerin dünya işçi hareketi tarihine ve onun barış ve sosyalizm idealine bağlandığı gündü. İki gösteriden (1 Mayıs ve cenaze töreni sırasındaki gösteri -ç.n.) ne biri ne de diğeri devrimin sonraki gelişiminin yönünü göstermek gibi bir amaca sahipti -böyle bir şeyi yapamazdı da. Söz konusu gösteriler, devrimin nasıl ve hangi yoldan ilerlemesi gerektiği gibi özgül ve kritik soruları halkın önüne koymadı, ya da bunları halk adına ortaya atmadı.

Bu anlamda, 18 Haziran ilk siyasi eylem gösterisiydi; çeşitli sınıfların devrimi ileri götürebilmek için nasıl davrandıklarının, ne istediklerinin ve ne şekilde davranacaklarının bir açıklamasıydı -bir kitap ya da gazetede değil sokaklarda, liderlerin ağzında değil halkta bulunacak bir açıklama."(59)]

Bu gösteri, ayaklanma olmaksızın söylenebilecek olan her şeyi söyledi. Bolşeviklere düşen iş ise, hala gerçekleri bıkip usanmadan anlatmaktı. 22 Haziran'da Bolşevik basın askeri garnizona şu şekilde sesleniyordu: 'Sokak gösterisi çağrısında bulunan hiçbir çağrıya inanmayın.' Ve Lenin maceracılığa düşülmemesi yolundaki uyarılarını ısrarla sürdürdü; ihtiyaç duyulan şey hala örgütlenmek ve yine örgütlenmek, eğitmek ve yine eğitmektir:

["Sosyalist proleterya ve partimiz mümkün olduğu kadar soğukkanlı ve temkinli olmalı, en büyük dayanıklılık ve uyanıklılığı sergilemelidir. Bırakın ilk harekete geçenler yeni Cavaignac'lar* olsun. Parti konferansımız bunların yolda olduğu uyarısını çoktan yaptı. Petrograd işçileri bunlara sorumluluğu başkalarının üstüne yıkmaya fırsatını vermeyecektir. İşçiler sıranın kendilerine gelmesini bekleyecek, bu beylerin lafı bırakıp harekete geçecekleri güne hazır olmak için güçlerini seferber edecek ve savunma hazırlıklarına girişeceklerdir."(60)]

* Çarlık polisinin himayesi altında kurulmuş aşırı gerici bir örgüt.

* General Cavaignac, Haziran 1848'de Paris'te burjuvaziyi işçilerin ellerinden kurtarmıştı.